

Lauri Kuuskoski

Pienen LVI-suunnittelutoimiston kilpailukyvyn kehittäminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Talotekniikka

Insinöörityö

12.10.2022

Tiivistelmä

Tekijä: Lauri Kuuskoski
Otsikko: Pienen LVI-suunnittelutoimiston kilpailukyyn kehittäminen
Sivumäärä: 29 sivua
Aika: 12.10.2022

Tutkinto: insinööri (AMK)
Tutkinto-ohjelma: talotekniikka
Ammatillinen pääaine: LVI-suunnittelu
Ohjaajat: lehtori Aamos Lemström
LVI-suunnittelija Eero Harjukoski

Insinööriyön aiheena oli tehdä tutkimus, joka käsittelee pienen LVI-suunnittelutoimiston kilpailukyyn parantamista eri tilaajatyypin tarjouskilpailuissa. Tutkimuksen aihe syntyi toimeksiantajayrityksen tarpeesta saada selvitys siitä, mitkä asiat ovat tilaajien tämänhetkisiä laadullisia kriteereitä. Tutkimuksen painopisteenä olivat julkisen sektorin tilaajat tiukkojen laadullisten kriteereidensä vuoksi.

Opinnäytetyössä esitetyt tiedot pohjautuvat tutkimuksen aikana suoritettuihin haastatteluihin, luettuun kirjallisuuteen sekä tutkimuksen toimeksiantajayrityksen omiin kokemuksiin aiheesta.

Opinnäytetyössä kerrotaan, miten LVI-suunnittelun tarjouskilpailuprosessi toimii sekä mitkä asiat ovat olleet tilaajien laadullisina kriteereinä mainituissa kilpailuissa. Tämän lisäksi käsitellään kaikki tunnetut dokumentit ja sertifikaatit, jotka voivat esiintyä LVI-suunnittelutoimistojen tarjouskilpailuasiakirjoissa. Pohjustuksen jälkeen kerrotaan jokaisen dokumentin tai sertifikaatin painoarvot eri tilaajien näkökulmasta. Kivenkovia painoarvoja haastatteluissa käsitellyille dokumenteille ja sertifikaateille ei voitu antaa, koska kriteereiden painoarvot vaihtelevat aina hankkeiden mukaan. Vastauksia on kuitenkin yritetty avata sanallisesti niin, että lukija saa niistä riittävän tarkan kokonaiskuvan menestymistä varten.

Tutkimuksesta saatujen tuloksien pohjalta laadittiin ohjeistus opinnäytetyön tilaajayritykselle. Ohjeistuksessa annetaan lista dokumenteista ja sertifikaateista, jotka yrityksen kuuluisi ottaa käyttöön sekä ehdotuksia muista yrityksen kilpailukykyä nostattavista toimenpiteistä. Tämän lisäksi yritykselle annettiin pieni parannusehdotus laatu-käsikirjaan. Parannusta ei tuoda julkisesti esille.

Avainsanat: LVI, kilpailukyky, laatuvaatimukset

Abstract

Author: Lauri Kuuskoski
Title: Improving Competitive Edge of Small HVAC Design Company
Number of Pages: 29 pages
Date: 12 October 2022

Degree: Bachelor of Engineering
Degree Programme: Building Services Engineering
Professional Major: HVAC, Design
Supervisors: Aamos Lemström, Senior Lecturer
Eero Harjukoski, HVAC designer

The objective of this bachelor's thesis was to develop the competitive edge of a small HVAC design services company. The company wanted up-to-date information about the criteria other organisations use when they select a HVAC design company. The final year project focused on the public institutions because of their strict criteria for bidding competition used to choose a HVAC design company.

This thesis looked into the whole bidding competition process from start to finish. The past criteria of both private and public organisations were collected and the documents and certificates that have an impact in the bidding competition when choosing a HVAC design company discussed. Persons responsible of the criteria were surveyed and the features important in the choice of a HVAC designer were collected.

The obtained information was used to create instructions for bidding competitions for the commissioning company. The instructions included both a list of documents and certificates that the company should get and suggestions as to how to improve their competitive edge. The thesis will be used by the commissioning company to improve its bidding.

Keywords: HVAC, competitive edge, quality requirements

Sisällys

Lyhenteet

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tavoite	1
1.2	Tutkimuksen rakenne	2
2	LVI-suunnittelun kilpailutus	3
2.1	Yksityisten tilaajien tarjouspyynnöt	4
2.2	Julkisten tilaajien tarjouspyynnöt	4
2.3	Hilma	4
2.4	Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n tarjouskäytäntö	5
2.5	Yrityksen omistamat dokumentit ja sertifikaatit	6
3	Dokumentit ja sertifikaatit	6
3.1	Yrityksen tilinpäätösaineisto	6
3.1.1	Tuloslaskelma	7
3.1.2	Tase	8
3.1.3	Rahavirtalaskelma	8
3.1.4	Liitetiedot	9
3.2	Vastuu Group Luotettava Kumppani -raportti	9
3.3	RALA-tuotteet	11
3.3.1	RALA-pätevyys	11
3.3.2	RALA-sertifiointi	11
3.3.3	RALA-palaute	12
3.4	Suomen Vahvimmat -sertifikaatti	13
3.5	WWF Green Office- ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmät	14
3.6	Referenssiluettelot	15
3.6.1	Yrityksen referenssiluettelo	16
3.6.2	Yrityksen referenssiluettelon tärkeys	16
3.6.3	Työntekijän referenssiluettelo + SKOL-henkilöryhmittely	17
4	Empiirinen tutkimus	18

4.1	Tutkimusmenetelmän valinta	18
4.2	Haastateltavien esittely	19
4.3	Haastattelut ja haastatteluiden tulokset	19
4.3.1	Yrityksen tilinpäätösaineisto	20
4.3.2	Vastuu Group Luotettava Kumppani -raportti	21
4.3.3	RALA-tuotteet	21
4.3.4	Luottoluokitus	21
4.3.5	Ympäristöjärjestelmät	21
4.3.6	Referenssiluettelot	22
4.3.7	SKOL-henkilöryhmittely	22
4.3.8	Yrityksen esittelydokumentti	23
4.4	Tarjousasiakirjoissa esitetyt kysymykset	23
5	Yrityksen tarjousvalmiuden parantaminen	24
5.1	Parannusehdotusalueiden rajaus	24
5.2	Parannusehdotukset	24
6	Pohdinta	25
6.1	Yksityisten toimijoiden kriteerit	25
6.2	Julkisten toimijoiden kriteerit	26
6.3	Työn onnistuminen	27
	Lähteet	28

Lyhenteet

IFRS: International Financial Reporting Standards, kansainvälinen tilinpäätösstandardi

1 Johdanto

Opinnäytetyön aihe lähti liikkeelle tarpeesta tehostaa yrityksen kilpailukykyä LVI-suunnittelun tarjouskilpailutuksissa. Ongelmana oli se, että yrityksellä ei ollut viimeisintä tietoa eri dokumenttien ja sertifikaattien painoarvoista eri tilaajien tarjouskilpailutuksissa. Yritys oli opinnäytetyön tilaushetkellä erityisen kiinnostunut julkisten toimijoiden hankkeiden kriteereistä, koska tällaisten hankkeiden tarjouskilpailutuksiin osallistuminen on menneisyydessä osoittautunut erityisen työlääksi monien kriteereiden vuoksi. [1]

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Insinööritoimisto FIN-LVI Oy. FIN-LVI Oy on rakennusalan suunnittelu- ja konsultointitoimisto, joka perustettiin vuonna 1999. Yrityksen liiketoiminta alkoi LVI-suunnittelusta ja on myöhemmin vuonna 2018 laajentunut myös sähkösuunnitteluun. Suunnittelun lisäksi yritys tarjoaa LVI-valvontaa. LVIAS-suunnittelun ja valvonnan lisäksi yritys omistaa ja vuokraa toimitilakiinteistöjä. [1]

Yrityksen liikevaihto vuonna 2021 oli noin puolitoista miljoonaa euroa. Yritys työllistää 13 henkilöä. [1] Yrityksen tyypillisimpiä suunnittelukohteita ovat toimitorakennukset, asuinrakennukset, koulurakennukset, teollisuus- ja logistiikkarakennukset sekä ravintolat ja keittiöt. Asiakaskunta koostuu tasaisesti niin kunnista, kuntayhtymistä, valtion omistamista yrityksistä kuin myös yksityisistä asiakkaista.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on antaa yritykselle selkeät ohjeet ja toimintatavat, joilla yritys kykenee nostamaan omaa kilpailukykyään LVI-suunnittelun tarjouskilpailutuksissa. Tarvittavia havaittuja toimenpiteitä ovat mm. erilaisten dokumenttien ja sertifikaattien painoarvojen selvittäminen julkisten- ja yksityisten tahojen tarjouskilpailutuksissa. Myös laatu järjestelmä on otettu tarkastelun

kohteeksi ja mahdollisista parannusehdotuksista tehdään muistio. Muistion perusteella kehitetään yrityksen toimintaa tulevaisuudessa.

Edellä mainitun lisäksi opinnäytetyön aikana tehdään uusi ja parempi referenssilistapohja, jotta asiakkaalle voidaan antaa kilpailutuksen sitä vaatiessa paljon räätälöidympi referenssilista. Referenssilistasta voidaan tällöin näyttää esimerkiksi pelkästään toimistorakennuksia, joiden suunnitteluun ovat osallistuneet henkilöt A, B ja C vuonna 2015.

Tutkimuksen tuomat parannusehdotukset keskittyvät lähtökohtaisesti LVI-suunnittelupuolen kilpailukyvyn parantamiseen, mutta esimerkiksi opinnäytetyön yhteydessä luotu referenssilista pohja on myös sähkösuunnitteluosaston käytössä. Mahdolliset laatukäsikirjaan tehdyt parannukset opinnäytetyön ansiosta tulevat vaikuttamaan myös sähköpuoleen.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus muodostuu teoreettisesta viitekehystä sekä empiirisestä tutkimuksesta. Teoreettinen viitekehys muodostuu kahdesta osa-alueesta, jotka ovat LVI-suunnittelun kilpailutus sekä dokumentit ja sertifikaatit. LVI-suunnittelun kilpailutus osiossa käydään läpi

- mitä kilpailutus on
- mitä kriteerejä tilaajilla on aiempien kokemusten perusteella
- mikä on yrityksen tämänhetkinen tilanne asian suhteen.

Dokumentit ja sertifikaatit -osiossa käsitellään jo entuudestaan tuttuja sekä uusia internetistä löydettyjä dokumentteja ja sertifikaatteja, jotka koskettavat LVI-suunnittelua. Asiakirjojen painoarvoa tullaan selvittämään empiirisen tutkimuksen osiossa.

Empiirisen tutkimuksen osiossa käydään läpi tutkimusmenetelmät, haastateltavat instituutiot ja haastatteluista saadut tulokset. Tutkimuksen viimeisessä

osiossa tuodaan esille johtopäätöksiä ja omia pohdintoja. Lopuksi pohditaan, saiko tutkimuksen toimeksiantaja hyötyä projektista ja onko tutkimus onnistunut.

2 LVI-suunnittelun kilpailutus

LVI-suunnittelun tarjouskilpailutukseen osallistuminen on oma taiteen lajinsa. Tässä luvussa avataan LVI-suunnitteluun liittyvää tarjousprosessia Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n näkökulmasta.

Yksityisten toimijoiden esim. yritysten tai henkilöiden kilpailutusprosesseihin osallistuminen lähtee yleensä liikkeelle siitä, että tilaaja tai hankkeesta vastaava rakennuskonsultti ottaa yhteyttä tiedustellakseen, onko yrityksellä mielenkiintoa ja resursseja tarjota työtä hankkeeseen. Tämä pyritään selvittämään välittömästi. Jos tarvittava määrä resursseja on, laitetaan tarjouspyyntömateriaali yritykselle sähköpostitse. Tämän jälkeen tarjouspyyntömateriaaliin tutustutaan huolellisesti ja kysytään mahdolliset tarkentavat lisätiedot. Suuren kokoluokan hankkeisiin tehdään tarjoukset toimitusjohtajan toimesta. Pieniin ja keskikokoiisiin hankkeisiin kokeneet suunnittelijat arvioivat työmäärän, jonka toimitusjohtaja tarkistaa ja hyväksyy. [1]

Julkisten toimijoiden kilpailutusprosesseihin osallistuminen alkaa lähes aina etsimällä julkisien hankkeiden kilpailutuksia Hilma-palvelusta. Julkisia toimijoita ovat esimerkiksi kunnat, kuntayhtymät ja valtion omistamat yritykset. LVI-suunnitteluun liittyvät kilpailutukset kulkevat Hilmassa seuraavien CPV-koodien alla: 70000000, 71000000 ja 72000000. Sopivat hankkeet esiseulotaan asiaa hoitavan LVI-suunnittelijan toimesta ja lupa tarjouksen antamisesta hankkeisiin haetaan toimitusjohtajalta. Kun lupa on saatu, ladataan tarjouskilpailuun liittyvät asiakirjat tarjouspyyntöpalvelusta. Asiaa hoitava LVI-suunnittelija koostaa tarjouspyynnössä pyydetyt asiakirjat. Yleensä hankkeet ovat sen kokoluokan hankkeita, että varsinaisen tarjouksen tekee toimitusjohtaja. Materiaalit toimitetaan tilaajan pyytämällä tavalla, yleensä tarjoajan sähköiseen palveluun tai sähköpostiin. [1]

2.1 Yksityisten tilaajien tarjouspyynnöt

Yksityisellä puolella tarjouspyynnöt ovat usein hyvin suoraviivaisia sisältäen kuvauksen ja laajuustiedot tehtävästä työstä, ja vastauksena toivotaan yleensä vain suunnittelun kustannuksia, referenssejä ja Luotettava Kumppani -raporttia. Tarjoajien joukko on yleensä jo esikarsittu, ja ratkaisevana tekijänä on lähes aina hinta ja käytössä olevat resurssit. [1]

2.2 Julkisten tilaajien tarjouspyynnöt

Julkisten toimijoiden tarjouskilpailutukset ovat yleensä huomattavasti haastavampia tarjota kuin yksityisen. Vuosien varrella vaatimuksien taso on vain nousut, joka on karsinut pienempiä tekijöitä pois kilpailutuksista. Hinnan ja yleisten referenssien lisäksi tarvitaan usein yksityiskohtaisempia referenssejä rakennustyypeittäin tietyllä aikavälillä. Koska tarjoajia ei ole esikarsittu, julkiset kilpailutukset sisältävät usein ns. laatuvaatimukset, joita mitataan yrityksen laatupisteillä. Pisteitä saa sitä mukaa kuin kriteerejä täytetään. [1]

Laatukriteereillä on myös omat painoarvonsa kohteen vaatimuksien ja laajuuden mukaan. Laatuvaatimukset vaihtelevat kohteiden mukaan, ja siksi jokainen tarjous vaatii erillisen panostuksen ja selvityksen tekijältään. Julkisiin tarjouskilpailutuksiin on tämän takia hyvin työlästä osallistua. Laatupistejärjestelmät suosivat yleensä suuria toimistoja, joilla on paljon henkilöstöä eri erikoistumisilla. Tästä esimerkkinä ovat automaattisuunnittelijat, purunpoistosuunnittelijat yms. Pienemmissä toimistoissa yleensä vastaava LVI-suunnittelija hoitaa nämä kaikki roolit, jolloin erillisiä pisteitä ei saa. Lisäksi julkisten hankkeiden referenssivaatimuksissa painottuu yleensä vain kohteiden määrä, joita yritys on suunnitellut, ja isoilla toimijoilla kohteita on useimmiten erittäin paljon. [1]

2.3 Hilma

Hilma on valtionvarainministeriön omistama palvelu, jonne julkiset toimijat jättävät ilmoituksia omista hankinnoistaan. Hilmassa tehdyt ja julkaistut ilmoitukset

ovat EU-laajuisia taikka kansallisia hankintoja. Myös pienempiä kansalliset kynnysarvot alittavia hankintoja julkaistaan Hilmassa. Näitä kutsutaan pienhankinnoiksi. [2]

Palvelun ominaisuuksiin kuuluu mahdollisuus

- ilmoittaa tulevista hankkeista
- ilmoittaa käynnissä olevista hankinnoista
- kertoa päättyneiden kilpailutuksien tulokset.

Hilmassa julkaistuja hankintoja voi selailta kuka tahansa ilman rekisteröitymistä. [2]

2.4 Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n tarjouskäytäntö

Julkisen puolen kilpailutuksiin osallistumisen työläyden takia tarjoaminen on tällä hetkellä painottunut yksityiselle puolelle. Myös työtilanne on ollut sellainen, että tarvetta osallistua haastaviin julkisen puolen kilpailutuksiin ei ole ollut. Firman kasvaessa on kiinnostus myös isompiin julkisen puolen kohteisiin kasvanut. Tarjouksia on tarkkailtu Hilman kautta, ja viiden viimeisen vuoden aikana on sitä kautta muutamia isompia kohteita saatu. Tulevaisuudessa yrityksellä on kiinnostusta kasvattaa julkisten toimijoiden tilaamien töiden osuutta tilauskannassa. Yksityisen puolen yksinkertaiset tarjoukset sujuvat rutiininomaisesti, mutta julkisen puolen haastavat monikriteeriset tarjoukset vaativat vielä tehostustoimenpiteitä. Lisäksi tarvitaan tietoutta tarjousten laatutekijöistä. [1]

Tarjousten hinnoittelu on kiinteällä hinnalla tai henkilöperusteisella tuntihinnalla, joka pohjautuu työntekijän kokemukseen. Julkisen puolen hankkeisiin on tähän mennessä tehty aina SKOL-henkilöryhmittelyyn pohjautuva tuntihinnasto kullekin projektiin osallistuvalle henkilölle. [1]

2.5 Yrityksen omistamat dokumentit ja sertifikaatit

Tutkimuksen aloitushetkellä opinnäytetyön toimeksiantajayrityksellä oli seuraavat dokumentit ja sertifikaatit käytössä:

- Laatuksikirja
- Luotettava Kumppani -sertifikaatti
- Suomen Vahvimmat -sertifikaatti
- Referenssiluettelot.

3 Dokumentit ja sertifikaatit

Tarvittavien dokumenttien ja sertifikaattien omistaminen on tärkeä osa yrityksen toimintaa. Ne antavat usein yritykselle kilpailukykyä kilpailutustilanteissa ja voivat olla ratkaisevana tekijänä etenkin julkisen sektorin kilpailutuksissa. Pienet LVI-suunnittelutoimistot eivät aina ole tietoisia tarvittavien dokumenttien taikka sertifikaattien olemassaolosta tai siitä, miten niitä tulisi hankkia. Myös näiden mahdollinen painoarvo kilpailutuksissa on monelle hämärän peitossa.

Tässä luvussa kerrotaan eri dokumenteista ja sertifikaateista, jotka koskevat LVI-suunnittelualan yrityksiä. Samalla pohjustetaan tulevia kysymyksiä haastatteluihin. Luvussa käsiteltävät dokumentit ja sertifikaatit on kerätty haastattelemalla työpaikan työntekijöitä sekä hakemalla tietoa internetistä. Lisäksi luvussa avataan hieman jokaisen dokumentin ja sertifikaatin painoarvoa eri kilpailutustilanteissa käyttämällä yrityksen aikaisempia kokemuksia tiedonlähteenä.

3.1 Yrityksen tilinpäätösaineisto

Jokaisen tilinpäätösvelvollisen yrityksen tilinpäätösaineisto julkaistaan kerran vuodessa. Suomalaisten yritysten tilinpäätökset päätyvät kaupparekisteriin ja ovat kaikkien luettavissa Patentti- ja rekisterihallituksen Virre-palvelusta. Tilinpäätöksen sisällön laajuuteen ja pakollisuuteen vaikuttavat yrityksen koko, yhtiömuoto ja toimiala. Tilinpäätösaineistosta voidaan tarkastella, miten yrityksellä on sujunut kuluneen tilikauden aikana. [3]

Yksi käytetyimmistä tilinpäätöstietojen julkaisuun tarkoitetuista standardeista on International Financial Reporting Standards (IFRS). IFRS on kansainvälinen tilinpäätöstietojen julkaisuun tarkoitettu standardi, joka on ollut käytössä kaikissa EU-maiden julkisesti noteeratuissa yhtiöissä vuodesta 2005 lähtien. [4]

Seuraavissa osioissa avataan kunkin tilinpäätösaineistoalueen sisällön merkitystä yleisellä tasolla. Aihe-alueita tarkastellaan IFRS-tilinpäätöksen näkökulmasta sen laajamittaisen käytön vuoksi ja siksi, että suomalainen tilinpäätös on laadittu eri tavoitteiden näkökulmasta. Suomalainen tilinpäätösnormisto on perinteisesti painottunut verottajan ja velkojien palvelemiseen.

Mikäli yrityksen tilinpäätösaineistoa pyydetään, on sillä merkittävä painoarvo. Mikäli esimerkiksi tilaajan asettamat vaatimukset yrityksen liikevaihdon määrästä eivät täyty, yrityksen jättämä työtarjous hylätään.

3.1.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on osa tilinpäätöstä, jossa kerrotaan yrityksen toiminnan tuottama tulos tilikauden aikana. Kirjanpitolain mukaisen tuloslaskelman täytyy sisältää kaikki tilikaudella kirjatut tuotto- ja kuluerät. Tilikauden tulos muodostuu niiden erotuksesta. IFRS-standardin ohjeiden mukaan luotu niin sanottu laaja tuloslaskelma ottaa huomioon kaikki oman pääoman muutokset, poissulkien yrityksen ja sen omistajien väliset liiketoimet. [4]

Laaja tuloslaskelma erittelee syntyneen voiton tai tappion, joka muodostuu yrityksen kaikkien tuottojen ja kuluerien erotuksesta, kuitenkin sisältämättä muita laajan tuloslaskelman eriä. Eriä ei sallita tai vaadita kirjattaviksi tulosvaihteisista. Lisää aiheesta kerrotaan Kallungin teoksessa Tilinpäätösanalyysi [4].

3.1.2 Tase

Tase erittelee yrityksen varallisuuden. Taseella pyritään antamaan tilinpäätöksen analysoijalle mahdollisimman todenmukainen kuva yrityksen varallisuus- asemasta. IFRS-tilinpäätöksen taseessa kuuluu esittää useiden tase-erien arvot niiden käyvässä arvossa tai vähintään antaa mahdollisuus arvostaa tase-erät niiden käypään arvoon hankintamenon sijasta. [4]

IAS 1 -standardi määrittelee IFRS-tilinpäätöksen taseessa esitettävät erät. Varat jaotellaan pitkäaikaisiin tai lyhytaikaisiin varoihin niiden tulonmuodostuspotentiaaliin ja rahaksi muutettavuuden (likviditeetti) pohjalta. Pitkäaikaisia varoja ovat esimerkiksi koneet, kiinteistöt ja kalustot ja patentit sekä sijoitukset rinnakkaisiin yhtiöihin. Lyhytaikaisia varoja ovat esimerkiksi talletukset pankkitileillä, saamiset asiakkailta, varastot ja verosaamiset. Taseessa eritellään myös yrityksen velvoitteet, joihin luetaan esimerkiksi velat ja ostolaskut sekä oma pääoma. [4]

Vähimmäiserät, jotka yrityksen kuuluu esitellä IFRS-standardin mukaisessa taseessa, on esitelty Kallungin teoksessa.

3.1.3 Rahavirtalaskelma

Rahavirtalaskelmasta selviää yrityksen kyky kerryttää varoja ja se, mihin varoja käytetään. Rahavirtalaskelmassa huomioidaan vain tilikauden aikana rahavaroihin vaikuttavat liiketapahtumat, joiden lopputuloksena saadaan rahavarojen nettomuutos tilikauden aikana. Laskelma täsmäytetään taseen jo olemassa oleviin rahavaroihin lisäämällä taseen rahavaroihin tilikauden nettovarojen muutos. [4] IFRS-normiston rahavirtalaskelmaa koskevat määräykset löytyvät IAS 7 -standardista.

3.1.4 Liitetiedot

IAS 1 -standardi esittää IFRS-tilinpäätöksen liitetietojen esittämiseen liittyvät vaatimukset. Liitetiedoissa on

- annettava esitys tilinpäätöksen laatimisperusteista sekä yksityiskohdaisista laatimisperiaatteista
- esitettävä tiedot, jota ei esitetä IFRS-tilinpäätöksen muissa osissa, jotka ovat kuitenkin pakollisia
- annettava lisäinformaatiota, joka on oleellista jonkin tietyn tilinpäätöksen kohdan ymmärtämiseksi edellyttäen, että tietoa ei esitetä tilinpäätöksen muissa osioissa.

Liitetietona yrityksen tilinpäätöksessä voi olla esimerkiksi henkilöstön määrä tai informaatiota liikkeelle lasketuista velkakirjoista. Siten hyödyllistä informaatiota on myös mahdollista löytää liitetietojen joukosta. [4]

3.2 Vastuu Group Luotettava Kumppani -raportti

Vastuu Groupin tuottama Luotettava Kumppani -raportti on laaja yleiskatsaus yrityksen toiminnasta. Kun raportti on täytetty kokonaan, ei yrityksen tarvitse itse toimittaa työn tilaajalle tilaajavastuulain velvoittamia papereita. [5]

Luotettava Kumppani -raportti sisältää

- selvityksen siitä, onko yritys rekisteröity ennakkoperintä (1118/1996) -, työnantaja- ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin (1501/1993)
- kaupparekisteriotteen
- selvityksen siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verovelkaa taikka viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä [6].
- todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty [6].
- selvityksen työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista [6].
- selvityksen siitä, miten yritys on järjestänyt työterveydenhuollon

- tiedon lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta, jos yritys toimii rakennusalalla.

Jotta raportista saadaan kaikki irti, on hyvä lisätä raporttiin vielä

- tieto vastuuvakuutuksesta (Konsulttivastuuvakuutus 1 m€)
- tieto potilasvakuutuksesta
- RALA-pätevyysluokitus
- Bisnoden tuottama rating-logo (AAA-A)
- Suomen Vahvimmat -sertifikaatti.

Kuten listasta nähdään, on Luotettava Kumppani -raportti kokonaan täytettynä arvokas tiedonlähde tilaajalle, koska se sisältää paljon tärkeää perustietoa yrityksestä. Kun yritys on saanut itsestään hyväksytyt Luotettava Kumppani -raportin, se saa käyttöoikeuden kuvan 1 logoon. Logoa voidaan hyödyntää esimerkiksi sähköisen viestinnän liitteenä.

Kuva 1. Luotettava Kumppani, logo [5]

Vastuu Groupin tuottama Luotettava Kumppani -raportti on yleensä välttämätön liite tarjouskilpailutuksessa, ja jos sitä ei löydy tai sen ehdot eivät täyty, tarjous usein hylätään.

3.3 RALA-tuotteet

RALA-tuotteet tuotetaan Rakentamisen Laatu RALA ry:n toimesta. Yhdistys on puolueeton kolmas osapuoli, joka erikoistuu erilaisten laadullisten yritysarviointien tekemiseen yritysten markkinointia varten. Osiossa käsitellään vain LVI-suunnittelua koskevia tuotteita.

RALA-tuotteet eivät ole välttämättömiä tarjouskilpailutuksissa. Yrityksen tarjouksia ei ole toistaiseksi hylätty tuotteiden puuttumisen vuoksi.

3.3.1 RALA-pätevyys

Kuvassa 2 esitellään RALA-pätevyys sertifikaatin hankkimisesta saatu logo. RALA-pätevyydellä näytetään kolmannen osapuolen puolueeton mielipide yrityksen luotettavuudesta, osaamisesta ja vastuullisuudesta. Lisäksi RALA-pätevyydellä voidaan kertoa asiakkaalle, että yritys täyttää tilaajavastuulain vaatimukset, omaa asianmukaiset vakuutukset sekä tilinpäätöskäytännöt. [7]

Kuva 2. Rakentamisen Laatu RALA ry:n RALA Pätevyys, logo [7]

3.3.2 RALA-sertifiointi

RALA-sertifiointi on puolueeton sertifiointimenettely yrityksen johtamisjärjestelmän eri osa-alueista. Sertifiointi pohjautuu kansainväliseen ISO-järjestelmään.

Sertifiointi voi kohdistua yhteen tai useampaan johtamisjärjestelmän osa-alueeseen. [7] Yritys, joka on suorittanut kuvassa 3 esitetyistä sertifiointeista vähintään yhden, saa sitä vastaavan logon käyttöönsä. Logoja voidaan käyttää esimerkiksi yrityksen omilla nettisivuilla tai sähköisen viestinnän yhteydessä.

Sertifiointin osa-alueita ovat

- RALA-laatusertifikaatti, joka todentaa yrityksen laadunhallintajärjestelmän
- RALA-ympäristösertifikaatti, joka todentaa yrityksen ympäristöjärjestelmän
- RALA-turvallisuussertifikaatti, joka koskee työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmää.

Kuva 3. Rakentamisen Laatu RALA ry:n RALA Sertifikaatit, logot [7]

3.3.3 RALA-palaute

RALA-palaute on Rakentamisen Laatu RALA ry:n tekemä palautetyökalu rakennusalalle. Palautetyökalu sisältää valmiin kysymyspatteriston, joka pysyy samana jokaisessa projektissa. Tämä mahdollistaa palautteiden vertailukelpoisuuden. [7] Kuvassa 4 esitellään RALA-palaute järjestelmän hankkimisesta saatu logo.

Kuva 4. Rakentamisen Laatu RALA ry:n RALA Palaute, logo [7]

3.4 Suomen Vahvimmat -sertifikaatti

Suomen Vahvimmat -sertifikaatin tuottaa Suomen Asiakastieto Oy. Sertifikaateilla tuodaan esille yrityksen positiiviset taloudelliset tunnusluvut, luottokelpoisuus ja hyvä maksukäyttäytyminen. Kun yritykselle myönnetään jokin kolmesta sertifikaatista, on hyvä ottaa siitä saatu logo käyttöön osaksi sähköistä viestintää. Kuvassa 5 esitellään kaikki Suomen Vahvimmat -sertifikaatin eri versiot.

Mahdollisia sertifikaatteja ovat

- Suomen Vahvimmat AA -sertifikaatti. Osoitus siitä, että yrityksen Rating Alfa -luottoluokitus kuuluu AA kategoriaan. [8]
- Suomen Vahvimmat -sertifikaatti. Osoitus siitä, että yrityksen Rating Alfa -luottoluokitus kuuluu kahteen korkeimpaan luottoluokkaan (AAA tai AA+). [8]
- Suomen Vahvimmat Platina-sertifikaatti. Osoitus siitä, että yrityksen Rating Alfa -luottoluokitus on kuulunut kahteen korkeimpaan luottoluokkaan vähintään kolmena peräkkäisenä vuotena (AAA tai AA+). [8]

Kuva 5. Suomen Asiakastieto Oy:n Suomen Vahvimmat -sertifikaatit, logot [8]

Rating Alfa -luottoluokituksia on pyydetty tarjousasiakirjojen yhteydessä. Oletettavasti tehdyt tarjoukset olisi hylätty ilman asiakirjan toimitusta.

3.5 WWF Green Office- ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmät

WWF Green Office -sertifikaatilla ilmaistaan, että toimisto on selvittänyt oman hiilijalanjälkensä ja sen pohjalta laatinut vuosittaisen suunnitelman eli ympäristöohjelman. Sertifikaatin saa, kun edellä mainitut toimenpiteet on suoritettu ja WWF on käynyt tarkastamassa toimipisteen. Kuvassa 6 näkyy logo, jonka yritys saa käyttöönsä, kun se omistaa WWF Green Office -ympäristöjärjestelmän. Ympäristösertifioinnilla näytetään asiakkaille ja sidosryhmille, että vaikuttavia toimenpiteitä ympäristön hyväksi on oikeasti toteutettu. [9]

Kuva 6. WWF Green Office -sertifikaatti, logo [9]

ISO 14001 on tunnustetuin maailmanlaajuinen ympäristöjärjestelmien standardi. ISO 14001 -standardi tarjoaa kaikille toimialoille puitteet, joiden avulla voidaan edistää organisaation ympäristösuojelun tasoa ympäristöpolitiikan sitoumuksensa mukaisesti. Standardin määrittelemien vaatimuksien mukaan on organisaation tunnistettava ennakoivasti tuotteidensa, palveluidensa ja toimintojensa ympäristönäkökohdat ja niihin liittyvät ympäristövaikutukset. [10]

ISO 14001 -standardi on yhteensopiva muiden tunnistettujen johtamisjärjestelmästandardien kanssa kuten ISO 9001:n kanssa ja onkin tämän takia hyvä lisämonen yrityksen toimintaan. ISO 14001 -standardin saamiseksi on yrityksen käytettävä esimerkiksi DNV-nimellä kulkevaa akkreditoitua kolmannen osapuolen sertifiointilaitosta. [10]

Ympäristöjärjestelmien omistamista on tiedusteltu kilpailutuksien yhteydessä. Niistä on voinut saada laatu pisteitä, mutta mihinkään tiettyyn järjestelmään kuulumista ei ole edellytetty.

3.6 Referenssiluettelot

Hyvä referenssiluettelo antaa tärkeää kilpailukykyä minkä tahansa alan yritykselle. Sama pätee myös työntekijöihin, vaikkei läheskään kaikilla aloilla. Etenkin LVI-suunnittelualalla työkohteiden referenssiluettelot ovat hyvin tärkeitä työntekijän urakehitykselle. Vaikka kyseessä on kaikkien tunnistama tärkeä aihealue, saattaa referenssiluetteloiden täydentäminen jäädä jalkoihin muiden kiireellimpien töiden ohella, etenkin työntekijöillä.

Tässä osiossa selvennetään referenssiluetteloiden tärkeyttä yrityksille sekä niiden työntekijöille. Lisäksi osiossa käsitellään hieman, mitä referenssiluetteloiden olisi hyvä sisältää, mitä sinne olisi syytä hankkia, mitä tällä sisällöllä viestitetään tilaajalle ja mitä muita hyötyjä referenssiluettelon ylläpidosta on LVI-suunnittelualalla.

3.6.1 Yrityksen referenssiluettelo

Yrityksen referenssiluettelolla näytetään suoraan asiakkaalle, millaisista projekteista yrityksellä on kokemusta. Referenssiluettelon tulisi sisältää kaikista merkittävimmät suunnittelukohteet rakennustyypeittäin.

Listalla tulisi olla esimerkiksi

- kerrostalot
- koulut
- hallit
- toimistot
- keittiöt
- jne.

Listalla osoitetaan, että uusimmat ja tehokkaimmat toteutustavat ovat tuoreessa muistissa, mikä johtaa siihen, että suunnittelu pystytään toteuttamaan tehokkaasti minimalistisilla virheillä.

3.6.2 Yrityksen referenssiluettelon tärkeys

Yrityksen aikaisempien kokemusten mukaan referenssiluettelot omaavat erittäin suuren painoarvon tarjouskilpailutuksissa. Tilaajan asettamat minimivaatimukset on aina täytettävä, ja niiden ylittävät referenssiluettelot tuovat laatu- ja laatuvaatimukset tarjoajalle lähes aina. [1]

Yksi ääripään esimerkeistä tilaajan asettamista kriteereistä liittyy rakennustyyppiin, jonka suunnitteluun vaaditaan useita vastaavia referenssejä. Tämä rakennustyyppi on koulurakennukset. Jotta yritys pystyy saamaan koulurakennuksen suunnittelupöydälleen, on sillä oltava esimerkiksi kolmesta viiteen eri referenssiä koulurakennuksiin tehdyistä saneerauksista viimeiseltä viideltä vuodelta. Hankkeiden on usein lisäksi täytettävä erilaisia laajuusvaatimuksia ja saattaa olla, että tuhannen neliömetrin saneeraus ei riitä referenssiksi, koska kilpailuttaja laskee hyväksyttäväksi referenssikohteeksi vain esimerkiksi 1 500

neliometriä suuremmat kohteet. Tämä esimerkki kuitenkin koskee vain osaa kunnista, sillä läheskään kaikki eivät vaadi vastaavaa kokemusta. [1]

3.6.3 Työntekijän referenssiluettelo + SKOL-henkilöryhmittely

Työntekijöiden referenssiluetteloita käytetään lähtökohtaisesti SKOL-henkilöluokitusten hankkimiseen, mutta myös aiemman suunnittelukokemuksen näyttämiseen etenkin, jos kyseessä on vastaava suunnittelija. Vastaavan suunnittelijan referenssiluettelo sekä SKOL-henkilöryhmittely on erityisen tärkeä monien eri hankkeiden saamisen kannalta, koska vähintään yhden projektiin osallistuvan suunnittelijan on kuuluttava projektin vaativuutta vastaavaan SKOL-henkilöryhmittelyluokkaan sekä täyttettävä tilaajan antamat minimivaatimukset referenssiluettelon sisällön suhteen. [1; 11]

Työntekijän SKOL-luokitus ja referenssilista toimivat muunakin kuin työkokemuksen näyttäjänä nimittäin pienempien insinööritoimistojen tuntiveloitukset pohjautuvat lähes aina molempiin dokumentteihin. Molemmat asiat vaikuttavat täten myös työntekijän omaan elämään, koska jos yritys ei pysty veloittamaan korkeampaa hintaa tehdyistä työtunneista, on yrityksen myös mahdotonta maksaa työntekijälle korkeampaa palkkaa. Etenkin julkisten hankkeiden työntekijöiden yksikköhinnat halutaan määritellä SKOL-henkilöryhmittelyiden mukaan. Yleensä julkiselle toimijalle annettavan tarjouksen liitteenä toimitetaan SKOL-luokitukseen pohjautuvat tuntihinnastot. [1]

SKOL-henkilöryhmittelyt tuottaa SKOL ry, joka on suunnittelu- ja konsultointialan toimialajärjestö. SKOL ry:n tehtäviin kuuluu mm. suunnittelu- ja konsultointialan edistäminen vaikuttamalla tämän jäseniä koskevaan lainsäädäntöön, viranomais määräyksiin ja -käytäntöihin. Lisää tietoa SKOL ry:n toiminnasta ja henkilöryhmittelyiden kriteereistä löydät SKOL ry:n nettisivuilta. [11; 12.]

4 Empiirinen tutkimus

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät, kuinka tutkimus toteutettiin, ketkä olivat osallisina tutkimuksessa ja mitkä ovat tutkimuksesta saadut tulokset.

4.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Opinnäytetyön tutkimusongelman ratkaisemiseksi täytyy valita tutkimusmenetelmä. Tutkimusmenetelmät, joilla ongelmaa voidaan lähteä ratkaisemaan, ovat joko laadullisia tai määrällisiä.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Laadullista tutkimusta käytetään, kun tutkittavasta ilmiöstä ei löydy mitään tietoa, teorioita taikka tutkimuksia. Syvällistä näkemystä voidaan tarjota myös vain laadullisen tutkimusmenetelmän kautta, sillä tiettyjen asioiden kuvailu on mahdollista vain tekstin avulla. [13, s. 70–71.]

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu nimensä mukaisesti määrälliseen tutkimukseen. Yleisin määrällinen tutkimusmuoto on kysely. Jotta määrällistä tutkimusmuotoa voidaan käyttää, täytyy ilmiön taustalta löytyä erilaisia selittäviä teorioita tai teoria ja tutkimuksen tekijällä on oltava vahva esiymmärrys itse ilmiöstä. Määrällisen tutkimuksen tulokset esitellään usein taulukkomuodossa tai tilastollisina tunnuslukuina. [13, s. 73–75.]

Tutkimusongelman ratkaisemiseksi valikoitui laadullinen tutkimusmenetelmä. Tutkimusmenetelmä valittiin, koska tutkimuksen ilmiöstä ei löytynyt aikaisempaa tietoa, selittäviä teorioita tai syvällistä ymmärrystä. Näiden lisäksi tutkimuksen ilmiöstä haluttiin saada syvällinen näkemys, eikä usein numeroihin perustuva määrällinen tutkimus pystynyt tätä tarjoamaan. Tutkimusongelma tullaan ratkaisemaan haastatteluiden avulla, jotka kohdistetaan tutkittavan ilmiön kanssa työskenteleviin henkilöihin. Haastatteluiden muotona käytetään teemahaastattelua.

4.2 Haastateltavien esittely

Haastatteluihin osallistuivat julkiselta puolelta yksi kunta ja yksi valtion omistama yritys. Yksityiseltä puolelta haastatteluihin osallistui tilauksista vastaava rakennuskonsultti. Haastateltavat henkilöt valittiin yrityksen nykyisten ja entisten asiakkaiden joukosta siten, että otanta olisi mahdollisimman monipuolinen.

Haastatteluihin osallistuneiden henkilöiden ja organisaatioiden nimet pidetään salaisina, mutta jotta haastateluille voidaan luoda uskottavuutta, kuvaillaan haastateltujen henkilöiden asema sekä työkokemus organisaatiossa. Haastatteluihin henkilöihin viitataan tekstissä haastattelulle annetun kirjaimen mukaan.

Haastattelu A

Ensimmäiseen haastatteluun osallistunut henkilö on suurikokoisen valtion omistaman yrityksen työntekijänä. Hänen asemansa organisaatiossa on hankinta-asiantuntija ja työkokemusta työtehtävästä 2 vuotta. Kokonaisuudessa hänellä on yli 20 vuoden työkokemus saman organisaation eri työtehtävistä.

Haastattelu B

Toiseen haastatteluun osallistunut henkilö on yhden Uudellamaalla sijaitsevan kunnan työntekijä. Hän on toiminut organisaatiossa viimeiset 5 vuotta projektinjohtajana.

Haastattelu C

Kolmanteen haastatteluun osallistunut henkilö on rakennuskonsultti yksityisellä puolella. Hänen työkokemuksensa nykyisestä työtehtävästä on 10 vuotta.

4.3 Haastattelut ja haastatteluiden tulokset

Jotta pystyttäisiin kartoittamaan eri dokumenttien, sertifikaattien sekä muiden laatutekijöiden painoarvoja, täytyi haastatella eri organisaatioita. Jotta

haastatteluihin saatiin hyvä aihepohja, tiedustelin kollegoiltani etukäteen kaikki heidän tuntemat dokumentit ja sertifikaatit, joiden kanssa he ovat joskus olleet tekemisissä taikka vain kuulleet olemassaolosta. Tämän lisäksi listaa täydennettiin internetistä löytyneillä dokumenteilla ja sertifikaateilla, jotka koskettivat yrityksen toimintaa. Mainittujen tietojen pohjalta luotua listaa käytettiin haastatteluiden ohjaamisessa, kuitenkin liikaa rajoittamatta haastateltavaa vain omiin aiheisiini.

Haastatteluilla pyrittiin kartoittamaan julkisen sekä yksityisen sektorin yleisimpiä laadullisia kriteereitä sekä painoarvoja, kun kilpailutetaan LVI-suunnittelutoimistoja. Haastattelut vahvistivat vanhaa tietoa sekä selvensivät uusia käytäntöjä etenkin julkisen sektorin kilpailutuksissa. Haastatteluissa läpikäytyt aiheet tulevat esille osion 4.3 alaotsikoissa. Osiossa käsitellään haastatteluiden tuloksia ja pyritään luomaan lukijalle selkeä kuva siitä, miten kannattaa toimia käsiteltyjen dokumenttien ja sertifikaattien suhteen.

4.3.1 Yrityksen tilinpäätösaineisto

Yrityksen tilinpäätösaineisto on olennainen osa luottamuksen luomista potentiaalisen asiakkaan kanssa. Tilinpäätöstä tutkitaan, jotta voidaan varmistua siitä, että yrityksellä on riittävästi resursseja projektin tai useiden projektien hoitamiseen. Tähän aatokseen yhtyvät kaikki haastatellut henkilöt.

Monella tilaajalla on omat kriteerinsä esimerkiksi liikevaihdon ja henkilöstömäärän suhteen. Esimerkkinä tästä toimii haastatteluun A osallistuneen henkilön mielipide, jonka mukaan miljoonan euron liikevaihto on optimi LVI-suunnittelutoimistolle. Perusteluna tälle on se, että silloin työn tuottava yritys pystyy tuottamaan palvelunsa tehokkaasti, edullisesti ja laadukkaasti. Tämä ajatus syntyy siitä, että mainitun liikevaihdon omaavilla suunnittelutoimistoilla ei ole vielä suurta kulurakennetta vähäisen henkilöstömäärän takia. Mainitun kokoluokan yrityksillä on vielä yksi kilpailuetua tuova ominaisuus, ja se on byrokratian vähäisyys. Se antaa yritykselle huomattavasti enemmän ketteryyttä verrattuna suuriin toimijoihin.

4.3.2 Vastuu Group Luotettava Kumppani -raportti

Vastuu Groupin tuottama Luotettava Kumppani -raportti on tärkeä yleiskatsaus yrityksestä, joka huomioidaan positiivisesti julkisen ja yksityisen sektorin kilpailutuksissa.

Vaikka Luotettava Kumppani -raporttia ei vaadittaisi kilpailutusasiakirjoissa, on se silti hyvä olla hallussa sen tarjouksen antoa nopeuttavien ominaisuuksien takia, ja siitä saa silti aina lisäpisteitä.

4.3.3 RALA-tuotteet

Rakentamisen Laatu RALA ry:n tuottamat tuotteet eivät ole pakollisia tarjouskilpailutuksissa, mutta niiden henkeä on tärkeä tuoda esille yrityksen omassa toiminnassa, sanoo haastatteluun A osallistunut henkilö. Henkeä pystytään tuomaan esille esimerkiksi yrityksen omassa laatujärjestelmässä ja palautejärjestelmässä. Jokainen yritys voi siis oman maun mukaan hankkia tai olla hankkimatta RALA-pätevyyttä, -sertifiointeja ja -palautetta, vaikka suurilta yrityksiltä näiden omistamista odotetaan LVI-suunnittelualalla etenkin julkisen puolen hankkeissa, toteaa haastatteluun A osallistunut henkilö.

4.3.4 Luottoluokitus

Luottoluokitus tarkastetaan aina yksityisellä ja julkisella puolella eikä huonon luottoluokituksen omaavalta yritykseltä haluta tilata töitä. Esimerkiksi Suomen Vahvimmat -sertifikaatti on nopea tapa kertoa hyvästä luottoluokituksesta.

4.3.5 Ympäristöjärjestelmät

Ympäristöjärjestelmiä ei huomioida yksityisen sektorin kilpailutuksissa. Julkisella puolella saatetaan huomioida tai jopa vaatia tällaisia riippuen hankkeesta. Haastatteluun B osallistuneen henkilön mukaan kunta ei useimmiten vaadi

yrittäjiltä ympäristöjärjestelmää, koska se karsisi liikaa tarjoajia pois kilpailutuksista.

Jos ympäristöjärjestelmää vaaditaan, ei pienempien yritysten tarvitse silti omistaa mitään siihen liittyvää virallista dokumenttia tai sertifikaattia. Tämä johtuu siitä, että ympäristöjärjestelmät ovat monesti hintavia hankkia sekä ylläpitää. Haastatteluun A osallistuneen henkilön mukaan riittää, kunhan mainittujen ympäristöjärjestelmien henkeä on otettu huomioon yrityksen omassa laatukäsikirjassa. Esimerkiksi Insinööritoimisto FIN-LVI Oy omistaa metsää, jolla se kompensoi toimistojensa tuottamaa hiilijalanjälkeä.

4.3.6 Referenssiluettelot

Haastatteluihin A, B ja C osallistuneet henkilöt ovat yhtä mieltä referenssiluetteloiden merkityksestä. Heidän yhteinen mielipiteensä on se, että referenssiluetoilla on erittäin suuri merkitys tarjouskilpailutuksissa. Tämä on linjassa FIN-LVI Oy:n omien kokemusten kanssa.

4.3.7 SKOL-henkilöryhmittely

Haastattelujen A ja B mukaan SKOL-henkilöryhmittelyä pyydetään aina heidän kilpailutusasiakirjoissansa. Tästä voidaan päätellä, että SKOL-henkilöryhmittely on tärkeässä asemassa julkisissa hankkeissa ja projektiin osallistuvien henkilöiden henkilöryhmittelyt olisi hyvä olla tiedossa. Vähimmäiskriteeri on yleensä se, että vähintäänkin vastaavalla suunnittelijalla olisi tarvittava SKOL-luokitus projektin toteuttamiseen.

Yksityisellä puolella vaikuttavat enemmän referenssit ja aikaisemmat kokemukset suunnittelijasta. Tämä johtuu siitä, että haastatteluun C osallistuneen rakennuskonsultin mukaan korkeita SKOL-henkilöryhmittelyluokkia on mahdollista saada todella suppealla osaamisella. Esimerkkinä hän kertoi, että korkean SKOL-henkilöryhmittelyn voi saada henkilö, jolla on kokemusta pelkästään lämpösuunnittelusta, kunhan hänellä on pitkä työura.

4.3.8 Yrityksen esittelydokumentti

Yrityksen esittelydokumentti tuli esille uutena asiana henkilön C haastattelussa. Hän harmitteli, että nykyään vain harvat yritykset tekevät omia esittelydokumentteja, jotka lähetetään perinteisesti aina muiden tarjousasiakirjojen yhteydessä. Haastateltavan mielestä nykyäänkin olisi suunnittelutoimistojen etujen mukaista toimittaa pieni esittelydokumentti omasta liiketoiminnasta tarjouskilpailuasiakirjojen yhteydessä.

Haastateltavan mukaan dokumentilla pystytään luomaan yritykselle laadukkaampaa imagoa edellyttäen tietenkin, että yritys panostaa dokumentin tekemiseen. Dokumentilla saadaan annettua parempi ensivaikutelma yrityksestä uusille potentiaalisille asiakkaille, ja myös vanhojen yhteistyökumppaneiden on helpompi pysyä mukana vanhan yhteistyökumppanin toiminnan kehittymisestä.

4.4 Tarjousasiakirjoissa esitetyt kysymykset

Pienillä LVI-suunnittelutoimistoilla ei ole varaa palkata kalliita kilpailutusconsultteja, joita suuremmat alan yritykset käyttävät. Heidän työnsä on keksiä vastauksia hankaliin kysymyksiin, joita tulee vastaan etenkin julkisen sektorin kilpailutuksissa, ja tämän takia on jokaisen pienen LVI-suunnittelutoimiston kilpailutuksista vastaavan suunnittelijan oltava hyvin motivoitunut ja hyvin varustautunut. Osa tätä varustautumista on valmiiksi mietityt vastaukset yleisiin hankaliin kysymyksiin ja osa sitä, että yrityksen käytäntöihin kuuluu pitää tarvittaessa palaveria koskien hankalia kysymyksiä, jotta keksittäisiin hyviä vastauksia. Tämä on erityisen tärkeää, sillä yhtäkään kysymystä ei saisi jättää tyhjäksi kilpailutusasiakirjoissa.

Hieman alempana annetaan lista kysymyksistä, joihin LVI-suunnittelualan yritysten olisi hyvä valmistella vastaukset jo etukäteen. Kysymykset on poimittu kilpailutusasiakirjoista, joita annettiin haastatteluiden A ja B yhteydessä. Syy siihen, minkä takia juuri nämä kysymykset valikoituivat esiteltäviksi, johtuu siitä, että niihin on erittäin haastavaa keksiä hyviä vastauksia nopealla aikataululla.

Miettimällä vastauksia jo etukäteen tulee yritys säästymään huomattavalta päänsäryltä julkisten toimijoiden tarjouskilpailutuksissa.

Kysymykset:

- Yrityksen ydinosaaminen?
- Yrityksen kilpailijat?
- Vahvuudet verrattuna kilpailijoihin?
- Miten yritys varmistaa tarjoamansa palvelun laadun?
- Mitkä ovat yrityksen yristysvastuuhjelmat ja eettisyysperiaatteet?
- Mitkä ovat toimialalle tyypillisimpiä haasteita?
- Liittykö harjoitettuun liiketoimintaan mitään riskejä? Esimerkiksi loukkaantumisiin tai tietoturvaluotoihin liittyviä riskejä.

5 Yrityksen tarjousvalmiuden parantaminen

5.1 Parannusehdotusalueiden rajaaminen

Osiossa käydään läpi esille tulleita parannusehdotuksia, jotka koskevat Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n dokumentteja ja sertifikaatteja. Aihealue, jota ei tuoda julkisesti esille, koskee yrityksen laatukäsikirjaa. Laatukäsikirjaa koskevista parannusehdotuksista tehdään oma erillinen dokumentti, jota ei anneta ulkopuolisten käyttöön. Parannusehdotukset on tehty lähtökohtaisesti vain julkisten toimijoiden tarjouskilpailutuksiin osallistumista silmällä pitäen, mutta mahdolliset parannukset koskevat tietenkin myös yksityisten toimijoiden tarjouskilpailutuksia.

5.2 Parannusehdotukset

Kirjallisuuden ja haastattelututkimusten perusteella suosittelen yritykselle seuraavien dokumenttien ja sertifikaattien hankkimista julkisen sektorin tarjouskilpailutuksissa menestymisen parantamiseksi. Yrityksen kannattaa hankkia RALA-palautejärjestelmä, jotta työn tasaisesta ja hyvästä laadusta voidaan aina olla varmoja. Palaute kerätään projektin valmistuttua sen eri osapuolilta. Suositelen yritystä myös luomaan esittelydokumentin, jossa käsitellään lyhyesti

yrittäjien liiketoiminnan alueet, merkittävimmät referenssit, laadulliset tekijät ja eettiset arvot. Dokumentin referenssikohtaa tulisi päivittää tasaisin väliajoin. Yrityksen tulee myös ottaa käyttöön uusi referenssilistapohja kokonaisuudessa, koska vanhasta referenssilistasta ei tule esille kaikkia tarvittavia tietoja, joita tarjouskilpailutuksien järjestäjät kyselevät.

Suosittelien edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi seuraavia askeleita yrityksen liiketoiminnan kehittämiseksi. Yrityksen tulisi valmistella luvussa 4.4 käsiteltyihin kysymyksiin vastaukset, sekä kerätä muistiin tulevaisuudessa eteen tulevat uudet haastavat kysymykset ja niihin annetut vastaukset. Kysymyksiin keksittyjä vastauksia tulisi aina tarkastella kriittisellä silmällä ennen niiden käyttämistä uudelleen ja tehdä parannuksia aina tarpeen vaatiessa. Yrityksen tulisi myös SKOL-henkilöryhmitellä työntekijänsä sekä luoda tuntihinnastot tämän pohjalta. Henkilöryhmittelyt pitää tehdä, koska se on aina yksi julkisen sektorin tilaajien antamista kriteereistä.

Näkemykseni mukaan esitetyillä toimenpiteillä voidaan vahvistaa Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n asemaa tulevaisuuden tarjouskilpailutuksissa. Mainittujen parannuksien jälkeen yrityksellä on käytössä kaikki tarvittavat dokumentit ja sertifikaatit, eikä riskinä ole sitä, että tarjouksen tekijällä ei riittäisi aika kunnollisen tarjouksen antamiseen.

6 Pohdinta

Tässä osiossa käydään läpi tutkimuksesta saadut tulokset ja niiden perusteella tehdyt johtopäätökset. Lisäksi pohditaan, oliko työ onnistunut eli saiko opinnäytetyön tilaajayritys kaiken sen tiedon, jota se opinnäytetyötä tilatessaan oli vailla.

6.1 Yksityisten toimijoiden kriteerit

Tutkimuksen perusteella yksityisen sektorin kriteerit eivät ole muuttuneet suuntaan taikka toiseen. Tutkimuksen aikana paljastui ainoastaan yksi uusi

dokumentti, jota toivottaisiin näkyvän enemmän yksityisen sektorin kilpailutuksissa ja se oli yrityksen esittelydokumentti.

Yksityisellä sektorilla korostuvat siis edelleenkin lähinnä hinta, referenssit, aiemmat kokemukset kyseisestä yrityksestä ja Luotettava Kumppani -raportti. Insinööritoimisto FIN-LVI Oy:n nykyiset tiedot ja käytännöt ovat täten edelleenkin relevantteja.

6.2 Julkisten toimijoiden kriteerit

Julkisen sektorin kriteerit olivat kireimpiä. Tämä johtuu pääasiassa lainsäädännöllisistä syistä. Kuten jo lukija saattaa entuudestaan tietää, täytyy esimerkiksi kuntien järjestää julkinen kilpailutus hankinnoista, joissa kansalliset kynnysarvot tai EU-kynnysarvot ylittyvät. Kynnysarvot ovat euromääräisiä, ja ne saadaan lähteen [14, 25 § ja 26 §] säännöksistä. Julkisten hankintojen kilpailutuksissa kaikki osallistujat lähtevät samalta lähtöviivalta, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aiemmilla kokemuksilla hyvästä ei ole mitään painoarvoa hyvässä taikka pahassa. Luonnollisesti tämän tiedon valossa ei kenenkään kuulu ottaa itseään itsestäänselvyytenä, vaikka hyvää kumppanuutta olisi ollut takana jo 20 vuotta. [14, 3 §]

Edellä mainittujen säännöksiensä sekä haastatteluista saatujen tietojen valossa päädytään seuraaviin lopputulemiin julkisen sektorin tarjouskilpailutuksien osalta: Jotta yritys onnistuu tekemään voitokkaan tarjouksen julkisten toimijoiden tarjouskilpailutuksissa, on sen pystyttävä toimittamaan kaikki tarjouspyynnössä pyydyt dokumentit ja sertifikaatit sekä vastaamaan kaikkiin tarjousasiakirjoissa esitettyihin kysymyksiin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että yrityksellä täytyy olla kaikki haastatteluissa läpikäytyt dokumentit ja sertifikaatit käytössä, jotta menestys voitaisiin taata edes jollain tasolla. Se miksi varmaa tasaista menestystä ei voida täysin taata, johtuu siitä, että kilpailutuksissa saattaa olla sellaisia kriteereitä, joita on mahdotonta täyttää. Hyvä esimerkki tästä on yrityksen koko.

Mikäli johonkin kriteeriin ei pystytä vastaamaan, täytyy yrityksen pyrkiä tuomaan siihen ratkaisua jollain muulla tavalla. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii ympäristöjärjestelmät. Jos ympäristöjärjestelmän omistaminen on yksi tarjouskilpailun kriteereistä, voidaan tunnettujen ympäristöjärjestelmien käytäntöjä ottaa huomioon yrityksen omassa laatukäsikirjassa. Tämä riittää täyttämään ympäristöjärjestelmän omistamisen kriteerin ainakin pienempien yrityksiensä osalta. Suurilta yrityksiltä odotetaan aina tarvittavien dokumenttien ja sertifikaattien omistamista.

6.3 Työn onnistuminen

Opinnäytetyönä suoritettu tutkimus on tuottanut selvää tulosta. Yrityksellä on opinnäytetyön jälkeen täysi ymmärrys kaikista mahdollisista dokumenteista ja sertifikaateista. Yrityksellä on myös selvästi parempi ymmärrys siitä, mihin sen kuuluisi panostaa, jotta julkisen sektorin kilpailutuksissa voitaisiin menestyä.

Lähteet

- 1 Harjukoski, Eero. 2022. LVI-suunnittelija, FIN-LVI Oy, Nurmijärvi. Keskustelu 18.09.2022
- 2 HILMA. 2022. Verkkoaineisto. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. <<https://www.hankinnat.fi/eu-hankinta/ilmoittaminen/hilma>>. Luettu 18.09.2022
- 3 Tilinpäätös. 2019. Yrityksen taloushallinto-opas. Verkkoaineisto. Suomi.fi. <<https://www.suomi.fi/yritykselle/talouden-hallinta-ja-verotus/yrityksen-taloushallinto/opas/tilinpaatos-ja-tilintarkastus/tilinpaatos>>. Luettu 09.09.2022
- 4 Kallunki, Juha-Pekka. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki. Talentum.
- 5 Luotettava Kumppani. Verkkoaineisto. Vastuu Group. <<https://www.vastuugroup.fi/fi-fi/palvelut/luotettava-kumppani>>. Luettu 6.8.2022
- 6 Tilaajavastuulain velvoitteet. Verkkoaineisto. Vastuu Group. <<https://www.vastuugroup.fi/fi-fi/tilaajavastuulaki>>. Luettu 6.8.2022
- 7 Tietoa RALA-pätevyydestä, sertifiointista ja palautteesta. Verkkoaineisto. RALA. <<https://www.rala.fi/fi/palvelut>>. Luettu 12.8.2022
- 8 Suomen vahvimmat-sertifikaatti. Verkkoaineisto. Asiakastieto. <<https://www.asiakastieto.fi/yritykset/sertifikaatit/suomen-vahvimmat>>. Luettu 18.8.2022
- 9 WWF Green Office -sertifikaatti. Verkkoaineisto. WWF. <<https://wwf.fi/greenoffice/mika-green-office/>>. Luettu 18.8.2022
- 10 ISO 14001 -standardi. Verkkoaineisto. DNV. <<https://www.dnv.fi/services/iso-14001-ymparistoasioiden-hallinta-3360>>. Luettu 02.09.2022
- 11 SKOL-henkilöryhmittely. Verkkoaineisto. SKOL Teknologiateollisuus. <https://skol.teknologiateollisuus.fi/sites/skol/files/file_attachments/skol_henkiloryhmittely.pdf> Luettu 16.09.2022
- 12 Toiminta ja Palvelut. Verkkoaineisto. SKOL Teknologiateollisuus. <<https://skol.teknologiateollisuus.fi/fi/skol-ry/toiminta-ja-palvelut>> Luettu 26.09.2022

- 13 Kananen, Jorma. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- 14 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. 2016. 29.12.2016/1397.